

Foto: Anda van Riet

Spreken leer je door te spreken (Cicero)

DE NEDERLANDSE TPRS-LESPRAKTIJK IN KAART GEBRACHT

Er wordt in het Nederlands vreemdetalenonderwijs relatief veel aandacht besteed aan grammatica en weinig aan gespreksvaardigheid en de effectiviteit daarvan laat te wensen over. De taalleermethode TPR Storytelling (TPRS) biedt een alternatief. Deze methode zou volgens aanhangers volledig ingezet moeten worden ter vervanging van alle andere methodieken. Echter, het Nederlandse vreemdetalenonderwijs geeft de vertrouwde leer-
gangen niet zomaar op. In deze bijdrage wordt geschetst hoe TPRS op dit moment in de Nederlandse lespraktijk gecombineerd wordt met de reguliere leergangen.

HELEN HOL & BARBARA HOEVENAARS

Enthousiast geworden door de levendige interactie en de positieve resultaten in de klas, gebruiken steeds meer docenten moderne vreemde talen (mvt) TPRS. Ook wij waren al snel overtuigd van de voordelen die deze methode biedt ten opzichte van de reguliere leergangen en zouden die dan ook graag willen toepassen in onze eigen mvt-les.

De afkorting TPRS staat voor Teaching Proficiency through Reading and Storytelling. Het is een taalverweringsmethode die in de jaren negentig door Blaine Ray is bedacht en door een groep Amerikaanse taaldocenten

werd ontwikkeld. Het doel van deze methode is vloeiend taalgebruik in de doeltaal. Bij TPRS krijgen de leerlingen vanaf de eerste les input in de doeltaal en worden direct gestimuleerd tot het produceren van taal. Uit onderzoek blijkt dat leerlingen die middels TPRS een vreemde taal leren, sneller spontaan en met meer zelfvertrouwen gaan spreken en meer plezier hebben in de mvt-les (Oliver, 2012; Wenck, 2010).

Tijdens onze stages op verschillende middelbare scholen en in onze eigen mvt-lessen constateerden we dat nergens TPRS in de mvt-lessen maar wel de alom bekende leergangen als *Stepping Stones*, *Na klar!* en *Grandes Lignes* werden toegepast. En we merkten dat het

gebruik van die leergangen de gespreksvaardigheid in de (vaak saaie) les niet bevorderde.

Onderzoek

Dat je een taal niet alleen uit een boek leert, wisten we al langer. Deze gedachte wordt met name door de zogenoemde inputhypothese van linguïst Krashen (1981) ondersteund. Hij stelt dat een natuurlijke taalverwerving op een onbewuste manier plaatsvindt door veel bloot te staan aan rijke en begrijpelijke taalinput – dus door te lezen in en te luisteren naar de doeltaal.

Toen wij in 2013 een workshop TPRS bijwoonden, was dit dan ook een feest van herkenning. Het leren, of liever gezegd verwerven van de vreemde taal, gebeurde daar op een vrijwel natuurlijke wijze. Zonder boek, zonder grammaticaregels. Door te luisteren en meteen te antwoorden in de vreemde taal. Deze methode sloot in onze beleving nauw aan bij het idee van taalverwerving door onderdompeling.

Tijdens een daaropvolgende TPRS-bijeenkomst kregen we een korte TPRS-les Spaans. En inderdaad, de methode deed wat zij beoogde: spontaan begonnen we te spreken in de vreemde taal. Zonder dat we hoefden te vertalen in ons hoofd, moesten nadenken over grammatica of bleven hangen in *sí* of *no*. Het lukte ons om echte zinnen te maken. Spelenderwijs maakten we ons deze vreemde taal eigen.

Overtuigd van de zin van deze methode en inmiddels ook bekend met het feit dat TPRS nog niet zo veel ingezet wordt als mvt-lesmethode in Nederland, wilden wij onderzoeken hoe de TPRS-lespraktijk er in Nederland uitziet op dit moment (zie ook kader 1). Hiermee hoopten we onder andere inzicht te krijgen

Dit onderzoek is een eerste verkenning geweest van de TPRS-lespraktijk in Nederland en opgezet als meervoudige casestudy. Wij hebben hiertoe een aantal TPRS-docenten van verschillende Nederlandse vo-scholen uitgebreid geïnterviewd over hun lespraktijk. De docenten bleken met name in de onderbouw les te geven. De data die op deze wijze verzameld is, vormt de basis van onze kwalitatieve analyses. Hiermee wilden wij een eerste stap zetten in de ondersteuning van TPRS-docenten bij de implementatie van deze methode in hun lessen en hun inzicht bieden in de manieren waarop TPRS gecombineerd kan worden met leergangen van educatieve uitgeverijen.

Kader 1

in de TPRS-lespraktijk, oftewel hoe TPRS in de praktijk wordt gecombineerd met een reguliere leergang, wat de beweegredenen van mvt-docenten zijn om te kiezen voor TPRS en wat TPRS hun uiteindelijk persoonlijk opgeleverd heeft. Het onderzoek is in juni 2014 afgerond. Enkele resultaten hiervan bespreken we verderop in dit artikel.

Taalverwerving in drie stappen

Een TPRS-lessenserie bestaat altijd uit drie stappen. Als eerste stap wordt de betekenis van een woord(combinatie) of van een structuur vastgesteld. Dat gebeurt door een vertaling op het bord, omdat dit snel en duidelijk is. Er worden ook gebaren, foto's en andere ondersteunende middelen gebruikt; dit helpt bij het snel verwerven en onthouden van een betekenis. Neem bijvoorbeeld de combinaties *een beroemde vrouw* en *een beroemde man*. De docent kan de hulp inroepen van leerlingen om deze combinaties voor de klas uit te beelden. Een jongen beeldt *een beroemde man* uit door een grote zonnebril op te zetten en een 'coole' lichaamshouding aan te nemen. *Een beroemde vrouw* wordt door een meisje uitgebeeld die ook een grote zonnebril opzet, een boa omslaat en naar denkbeeldige camera's zwaait. Deze twee leerlingen zijn ook onderdeel van de volgende stap in de les.

De tweede stap behelst het 'vragen' van een verhaal; de docent maakt samen met de klas een verhaal. Hij levert de te verwerven structuren in de doeltaal, zoals *er is, er zijn, wil en wil liever, moet* enzovoort. Vervolgens voegen de leerlingen details toe aan het verhaal. Gaat het over een jongen, meisje of een dier? En hoe heet deze hoofdpersoon? Is hij groot, klein? Door steeds vragen te stellen, komen er (soms heel verrassende) antwoorden. De leerlingen die voor de klas staan kunnen meegaan in deze ontwikkelingen door hun toneelspel daarop aan te passen. Wanneer de vraag beantwoord wordt, weet de docent dat de vraag begrepen wordt. De vragen worden op verschillende manieren gesteld, zodat de leerlingen de structuren meerdere keren zowel in vragende als bevestigende en ontkennende vorm te horen krijgen. Per verhaal worden er meestal twee of drie nieuwe structuren toegevoegd. Het doel is daarbij altijd het oefenen van de structuren die essentieel zijn voor de communicatie.

Bij het maken van een verhaal maakt de docent gebruik van verschillende technieken, waarbij de basistechniek van het 'cirkelen' de belangrijkste is (zie ook kader 2). Cirkelen is een manier om een bewering of zin te herhalen door repetitieve vragen te stellen aan de

leerlingen. Stapsgewijs wordt er naar de zin toegewerkt: door eerst eenvoudige vragen waarop de leerlingen met 'ja' of 'nee' kunnen antwoorden en vervolgens moeilijker (open) vragen te stellen is uiteindelijk de cirkel rond en kunnen de leerlingen de bewering in zijn geheel reproduceren.

De derde stap is het lezen. De leerlingen lezen een aanvullend verhaal in de doeltaal met daarin weer dezelfde structuren. De tekst wordt zin voor zin klassikaal vertaald, zodat de docent zeker weet dat alle leerlingen hebben begrepen wat er staat. Daarna worden er over de inhoud vragen gesteld en kunnen de leerlingen nieuwe details toevoegen aan het verhaal. Aan deze les kan vervolgens naar behoefte schrijfvaardigheid toegevoegd worden.

Uiteindelijk leidt het structureel werken met TPRS, waarbij altijd de vier kernwaarden van TPRS in acht moeten worden genomen (zie kader 3), tot een vloeiende taalproductie. Daarbij kunnen leerlingen met vertrou-

wen en met weinig fouten de vreemde taal spreken en schrijven en de boodschap overbrengen.

Het is duidelijk dat een TPRS-lessenserie afwijkt van de mvt-lessen zoals we die allemaal kennen: met het tekstboek en het werkboek. De TPRS-les vraagt vooral veel voorbereidingstijd, die weliswaar voor gevorderde TPRS-docenten minimaal kan zijn maar voor beginners extra tijd vergt. De docenten die, ondanks deze praktische bezwaren, wel de overstap naar TPRS hebben gemaakt, zijn zo enthousiast over de behaalde resultaten dat ze niet meer terug willen naar de oude situatie.

Leergangen

De bedenker van TPRS, Blaine Ray, raadt het af om leergangen van educatieve uitgeverijen in de TPRS-les in te zetten. Volgens hem leidt het volgen van een rondom grammatica opgezet curriculum af van het eigenlijke taalverwervingsproces; sterker nog, dit remt volgens hem het proces af.

VRAGEN VAN EEN VERHAAL EN CIRKELEN

De docent wil twee structuren gebruiken, bijvoorbeeld uit een Franse leergang, om met de klas een verhaal te maken. Dit kan er als volgt uitzien:

1. Er is een meisje (Il y a une fille)
2. Zij houdt van dieren (Elle aime les animaux)

Nadat de betekenis van deze zinnen is vastgesteld, worden deze twee structuren geoefend en eigen gemaakt door de leerlingen. Dit gebeurt met behulp van cirkelen, volgens onderstaand schema:

	Zij	houdt van	dieren
Ja (+)	Houdt zij van ...?	Houdt zij van ...?	Houdt zij van dieren ?
Of	Houdt zij van dieren of houdt hij van dieren?	Houdt ze van dieren of eet ze dieren?	Houdt ze van dieren of van kinderen ?
Nee (-)	Houdt hij van ...?	Eet zij ...?	Houdt ze van kinderen ?
Vraagwoord	Wie houdt van dieren?	Wat doet zij?	Waar houdt zij van?

Als de klas de vragen goed begrijpt en de juiste antwoorden geeft, wordt er na elke 3 à 4 vragen door de klas een detail toegevoegd aan het verhaal. Dit varieert van *wanneer, waar* en *hoe* tot *met wie, hoe groot, waarom* enzovoort. Met elk nieuw toegevoegd detail wordt opnieuw gecirkeld. De docent vraagt bijvoorbeeld: 'Houdt zij van kleine dieren?' Het kan zijn dat de klas dit accepteert of dat de klas aangeeft dat zij vooral van dikke dieren houdt. In dat geval kiest de docent dus voor cirkelen met 'dikke dieren', om er later weer een detail aan toe te voegen. Zo wordt de zin langer, complexer en voor de leerlingen vaak interessanter. Uiteindelijk kan de docent toewerken naar een zin als 'Zij houdt alleen van dikke dieren met groene ogen die friet eten op vrijdag'.

Kader 2

Uit ons onderzoek blijkt dat de TPRS-docenten opvallend genoeg bijna allemaal een reguliere leergang erbij gebruiken

Ondanks dit advies blijkt uit ons onderzoek dat de TPRS-docenten opvallend genoeg bijna allemaal een reguliere leergang erbij gebruiken. Met name de sectiebreed opgezette toetsingsprogramma's zorgen ervoor dat het praktisch onmogelijk is de leergang los te laten (vooral als niet de gehele sectie overgestapt is op TPRS, hetgeen nogal eens voorkomt, zo blijkt uit ons onderzoek). Bovendien biedt de leergang met name de beginnende TPRS-docent steun en (thematische) inspiratie bij de voorbereiding van zijn TPRS-lessen. De combinatie van TPRS met een reguliere leergang blijkt dus handig in de praktijk. Het blijkt dat naarmate de TPRS-ervaring van de docent toeneemt, het loslaten van het boek gemakkelijker wordt.

Ervaringen

Eenmaal overtuigd van de zin van TPRS, zet de docent deze methode vaak stapsgewijs bij zijn mvt-les in. Het

oude vertrouwde lesboek kan niet altijd meteen losgelaten worden en soms zelfs helemaal niet. De resultaten zijn over het algemeen erg goed, de leerlingen zijn meer gemotiveerd en hebben meer plezier tijdens de les, zo blijkt. Wij legden de TPRS-docent de vraag voor wat TPRS de docent zélf opgeleverd heeft. Een greep uit de antwoorden:

'Het zorgt ervoor dat het doeltaal-voertaalprincipe beter gehanteerd wordt in de les. TPRS stelt me in staat om eenvoudig aansluiting te vinden bij de belevingswereld van mijn doelgroep. Ik ben beter geworden in het creëren van rijke, authentieke, betekenisvolle contexten.'

'Ik speel nu beter in op verschillende leerstijlen en niveaus.'

'We hebben plezier in de les, de leerlingen zijn enthousiast.'

'TPRS heeft me een andere kijk op lesgeven gegeven. Ik vind het veel nuttiger zo: het geven van goeie input, herhalen, de leerlingen niet laten gokken.'

'TPRS is het enige zinvolle dat ik doe op de middelbare school.'

Op grond van deze positieve reacties en rekening houdend met onze onderzoeksresultaten kunnen wij vaststellen dat het aanbevelenswaardig is TPRS te overwegen voor de mvt-les in de onderbouw. Naast meer plezier in de les, blijkt TPRS immers ook te leiden tot een hoger leerrendement, het hanteren van het doeltaal-voertaalprincipe, een verbeterde lesaanpak, goede differentiatiemogelijkheden en bovenal: leerlingen die na verloop van tijd in staat zijn spontaan in de doeltaal te spreken. Dat is in onze ogen de grootste winst. ■

Barbara Hoevenaars en Helen Hol zijn docent op een middelbare school, respectievelijk voor het schoolvak Frans en Engels. Zij hebben in 2014 in het kader van hun educatieve master binnen de Universiteit Utrecht onderzoek verricht naar de Nederlandse TPRS-lespraktijk. Dit is in juni 2014 afgerond en gepubliceerd onder de naam 'Een verkenningstocht langs TPRS-docenten in Nederland: De lespraktijk in kaart gebracht'. De resultaten van dit praktijkgericht onderzoek en de aanbevelingen die zij naar aanleiding hiervan deden, vormen de basis van dit artikel.

LITERATUUR

- Krashen, S. D. (1981). *Second language acquisition and second language learning*. Oxford: Pergamon
- Oliver, J. S. (2012). Investigating storytelling methods in a beginning level college class. *The Language Educator*, 7(2), 54-56.
- Ray, B., & Seely, C. (2011). *Storytelling voor het talenonderwijs*. Broek op Waterland: Arcos Publishers.
- Wenck, T. M. (2010). *Using language acquisition strategies in the secondary German classroom* (Masterscriptie). Moravian College, Bethlehem, Pennsylvania.

agenda

- 21 juni 2015**, Finale Write Now!, Rotterdam, <www.writenow.nu>
- 26 juni 2015**, Internationaal Congres Italiaans, Tilburg, <<http://tiny.cc/lm-ci>>
- 17 – 21 augustus 2015**, 19e Colloquium Neerlandicum, Leiden, <www.ivnnl.com>
- 25 september 2015**, NL Speaks, <www.nlspeaks.eu>
- 3 oktober 2015**, Ideeëndag Frans, <www.didactiekcommissiefrens.nl>
- 8 oktober 2015**, Docentendag Frans, Nijmegen, <www.ru.nl/docentenacademie>
- 7 – 18 oktober 2015**, Kinderboekenweek, <www.kinderboekenweek.nl>
- 10 oktober 2015**, Uitreiking Prijs der Nederlandse Letteren, Brussel, <www.prijsderletteren.org>
- 10 – 17 oktober 2015**, Week van het Nederlands, <www.weekvanhetnederlands.org>
- 12 oktober 2015 – 10 april 2016**, De Weddenschap, Stichting Lezen, <www.deweddenschap.nl>
- 4 november 2015**, NRO-congres, <www.nro.nl>
- 13 – 14 november 2015**, Conferentie Het Schoolvak Nederlands, Tilburg, <www.hsn.ugent.be>
- 18 december 2015**, Internationale Dag van de Arabische Talen

Docentendag Frans

Op woensdagmiddag 8 oktober organiseert de Radboud Docenten Academie in samenwerking met het Pre-University College Humanities een docentendag Frans, die behalve voor leraren ook bedoeld is voor alumni van de opleiding Franse taal en cultuur en andere geïnteresseerden. De lezingen op deze middag zullen voornamelijk in het Frans gegeven worden.

Voor het programma en inschrijving, zie <www.ru.nl/docentenacademie>.

binnenkort

De Weddenschap

De Weddenschap is een leescampagne gericht op leerlingen in het vmbo en mbo. Drie bekende Nederlanders – Typhoon, Klaas van Kruistum en Toprak Yalçiner – dagen de leerlingen uit om in een halfjaar drie boeken te lezen. De beloning: een leuke prijs! De uitdaging start op maandag 12 oktober, tijdens de Week van het Nederlands en loopt op 10 april 2016 af.

Bij deze campagne van Stichting Lezen hoort een uitgebreide projectwebsite, <www.deweddenschap.nl>. Hier kunnen docenten zich inschrijven en een gratis kennismakingspakket met leerlingbrochures aanvragen.

Prijs der Nederlandse Letteren

De Nederlandse dichter, schrijver en columnist Remco Campert neemt de Prijs der Nederlandse Letteren op 10 oktober in ontvangst. Koning Filip reikt de prijs aan Campert uit op het Koninklijk Paleis van Brussel.

De Taalunie kent de prijs elke drie jaar toe aan een auteur die met zijn oeuvre een belangrijke plaats inneemt in de Nederlandstalige literatuur. De jury noemt Campert een groot stilist die in zijn werk steeds relativerend en geestig is en daarmee verschillende generaties blijft aanspreken. 'Bij Campert zit de diepzinnigheid aan de oppervlakte. En hij brengt lichtheid in de Nederlandstalige literatuur.'

De Prijs der Nederlandse Letteren is de meest prestigieuze literaire prijs in het Nederlandse taalgebied. De Taalunie stimuleert ermee dat men binnen en buiten het taalgebied kennisneemt van belangwekkende Nederlandstalige cultuur en dat die daarmee wordt gepromoot. De prijs toont bovendien dat het Nederlands een taal is waarin excellente literatuur wordt geschreven.

Voor meer informatie, zie <www.prijsderletteren.org>.

Taalunie lanceert de Week van het Nederlands

Van 10 tot en met 17 oktober 2015 vindt voor het eerst de Week van het Nederlands plaats. Met dit initiatief wil de Taalunie aandacht vragen voor de meerwaarde van het Nederlands.

Taal biedt kansen op sociaal, cultureel en bedrijfseconomisch vlak. Tijdens de week worden in Vlaanderen en in Nederland talloze activiteiten georganiseerd die het belang en de rijkdom van het Nederlands op een feestelijke manier zichtbaar maken. De Week van het Nederlands wordt ondersteund door een website waarop organisaties en particulieren activiteiten kunnen aanmelden: <www.weekvanhetnederlands.org>.

Het motto van deze eerste editie is 'Iedereen aan het woord'. Graag laat de Taalunie zo veel mogelijk mensen en organisaties aan het woord. Daarnaast laten talrijke activiteiten zien dat het Nederlands kansen schept en mensen verbindt. Ook u kunt deel uitmaken van deze feestelijke week. Als u een activiteit organiseert, bent u direct partner van de Week van het Nederlands. U maakt dan gebruik van de collectieve communicatiekracht.

Organiseert u al een activiteit die mogelijk in de Week van het Nederlands past? Of wilt u een nieuwe activiteit ontwikkelen? Neem dan contact op met de Taalunie. Alles is mogelijk, zolang er maar een connectie is met de Nederlandse taal.

Op de website <www.weekvanhetnederlands.org> kunt u zich laten inspireren door al geplande activiteiten, zoals het literair festival Het Betere Boek van het Willemsfonds, de Taaldag van de VRT en de lancering van het Groene Boekje door Van Dale.

De vier kernwaarden van TPRS (Ray & Seely, 2011):

1. Frequentie herhaling: door middel van cirkelen wordt de taal veel herhaald opdat leerlingen de taal kunnen verwerven binnen het beperkte aantal lessen per week.
2. Honderd procent begrijpelijkheid: er is sprake van een zorgvuldige beperking van talige input, grammatica en woordenschat en door de constante verduidelijking bij onvoldoende begrip wordt ervoor gezorgd dat leerlingen de les kunnen volgen en niet snel zullen afhaken.
3. Belangstelling bij leerlingen genereren: dit gebeurt met humor en door in te spelen op informatie over de leerlingen zelf, de leerlingen te laten bijdragen aan een verhaal en ze daarin te laten acteren.
4. Mondelinge interactie genereren: aan de leerlingen (allemaal tegelijk) wordt vanaf de allereerste les de mogelijkheid geboden antwoord te geven op vragen tijdens het cirkelen, en door een verhaal te 'vragen' aan de klas in plaats van zelf het verhaal te vertellen.

Kader 3